

Referanser: MKR 23/22, KISP 18/23

Arkivsak: 23/03160-1

Kunstig intelligens, internasjonale aspekter og etiske dilemmaer

Sammendrag

Kunstig intelligens (KI) er i rask utvikling og vil ha dype konsekvenser for samfunnet vårt innen 2025. Dette omfatter alt fra global sikkerhet til hvordan mennesker forholder seg til hverandre. Teknologiske fremskritt, som overgangen fra Chat GPT-3 til Chat GPT-4, viser den raske utviklingen innen KI. KI gir viktige nye muligheter, som å håndtere noen av klimakrisens utfordringer og å effektivisere helsevesenet. Samtidig bringer det også utfordringer, som maktforskyvning til teknologiselskaper, tap av arbeidsplasser og etiske dilemmaer rundt autonome våpen.

Saken er meldt til Mellomkirkelig råd av Komiteen for internasjonale spørsmål (KISP), som har behandlet temaet i flere møter. I sitt møte 21. september 2023 fattet KISP følgende vedtak:

Vedtak:

Kunstig intelligens (KI) forandrer samfunnet raskt på grunnleggende måter, og tilbyr store muligheter. Samtidig representerer KI en eksistensiell utfordring som rammer oss før klimakrisen slår inn for fullt. KI påvirker samfunnet teknologisk, men også sosialt, kulturelt og politisk.

Kunstig intelligens kan føre til dehumanisering, desinformasjon og manipulasjon. Problemet er ikke at KI får menneskelige egenskaper, men at mennesket vil forholde seg til KI som om det var mennesker. Kirken har et særlig ansvar for å reflektere etisk rundt hvordan KI påvirker vår relasjon til hverandre, til våre medskapninger og naturen, og rundt hvordan global urett forsterkes på grunn av ulik tilgang til teknologi.

Nåtidens og fremtidens kirkelige ledere må være godt rustet til å navigere i et teknologidrevet samfunn. Kirkelige utdanningsinstitusjoner bør derfor utruste sine studenter til å bli kompetente brukere av kunstig intelligens, og til å reflektere etisk rundt KIs påvirkning på samfunnet.

KISP utfordrer Mellomkirkelig råd og Kirkerådet til å:

- Snarest mulig ta i bruk kunstig intelligens i kirkens eget arbeid
- Bygge kompetanse med vekt på både positive muligheter og etiske utfordringer

- *Utfordre kirkelige utdanningsinstitusjoner til å søke forskningsmidler fra regjeringens KI-satsing for å utforske skjæringspunktet mellom teologi, etikk og kunstig intelligens*
- *Invitere seg selv til møter med politikere og andre beslutningstakere om kunstig intelligens for å posisjonere kirken som en viktig etisk premissleverandør. Kirken skal vise sin unike kompetanse og bidra med verdibasert veiledning i teknologiske spørsmål.*
- *Stimulere kirkens menigheter til å utvikle kompetanse på KI*

Enkelte av formuleringene i vedtaket er generert av Chat gpt 4 under KISP-møtet.

Forslag til vedtak

1. Mellomkirkelig råd utfordrer Kirkerådets administrasjon til å sette seg inn i og ta i bruk kunstig intelligens i eget arbeid, og starte en prosess hvor hele kirkens organisasjon fra kirkeråd til lokalmenigheter, forbereder seg på og øker kompetanse på KI.
2. Mellomkirkelig råd ber KISP fortsette med å bygge kompetanse med vekt på både positive muligheter og etiske dilemmaer og utfordringer, særlig internasjonalt. Samtidig utfordres Teologisk nemnd og Menneskerettighetsutvalget til å jobbe med tematikken ut fra sine respektive fagområder.
3. Mellomkirkelig råd utfordrer kirkelige utdanningsinstitusjoner til å søke forskningsmidler fra regjeringens KI-satsing for å utforske skjæringspunktet mellom teologi, etikk og kunstig intelligens.
4. Mellomkirkelig råd ber om at det tas initiativ til at kirkens ledelse får møter med politikere og andre beslutningstakere om kunstig intelligens for å posisjonere kirken som en viktig etisk premissleverandør. Kirken skal vise sin unike kompetanse og bidra med verdibasert veiledning i teknologiske spørsmål.

Saksorientering

Bakgrunn

Kunstig intelligens (KI) er en gren av datavitenskap som fokuserer på å skape systemer som kan utføre oppgaver som normalt krever menneskelig intelligens. Kunstig intelligens er vesensforskjellig fra intelligens i ordets egentlige betydning. Ifølge Store norske leksikon (snl.no) er intelligens «..i psykologien (..) et fellesnavn på menneskers evner til oppfattelse, tenkning og problemløsning». Kunstig intelligens, derimot, er “informasjonsteknologi som justerer sin egen aktivitet og derfor tilsynelatende framstår som intelligent.” Begrepet kunstig intelligens refererer til simulering av menneskelig intelligens i maskiner som er programmert til å «tenke» som mennesker og etterligne deres handlinger. Dette kan være alt fra en enkel kalkulator til avanserte systemer som Chat GPT-4 som kan forstå, lære og reagere på komplekse instruksjoner og interaksjoner. Dette inkluderer, men er ikke begrenset til, oppgaver som beslutningstaking, språkforståelse og problemløsning. Med den raske teknologiske utviklingen har KI blitt et sentralt tema i mange sektorer av samfunnet, fra helsevesen og økonomi til, mer nylig, innenfor religion. Bruken av KI i ulike sektorer reiser en rekke ulike etiske problemstillinger.

Eksempler på positiv bruk av KI inkluderer flere sektorer. Innen helsevesenet blir KI anvendt for å forutsi pasientutfall, diagnostisere sykdommer med større nøyaktighet og tilby

behandlingsmetoder skreddersydd for en pasients genetiske profil. Når det gjelder klimakrisen, har KI evnen til å analysere omfattende datamengder for å forutsi værmønstre, overvåke endringer i klimaet og foreslå løsninger for bærekraftig utvikling. I offentlig sektor bidrar KI til effektivisering av tjenester. Dette oppnås gjennom automatisering og dataanalyse, som ikke bare forbedrer kvaliteten på offentlige tjenester, men også reduserer kostnader og øker tilgjengeligheten for befolkningen. Her er Ruter et eksempel på hvordan de har tatt i bruk KI for å bedre kollektivtransporttilbudet, gjennom å f.eks. predikere trengsel på bussen på gitte dager eller når og hvor flest mennesker sniker på bussen uten billett¹.

Likevel er det også utfordringer knyttet til bruk av kunstig intelligens. Bruk av KI fører med seg flere etiske dilemmaer, for eksempel:

- Bruk av autonome våpen, hvor beslutninger om liv og død i økende grad tas uten menneskelig inngripen, har flere problematiske sider, som Mellomkirkelig råd påpekte i sin uttalelse fra 21. april 2022: Det fjerner muligheten for tilbakekalling, utfordrer de grunnleggende internasjonale normene i humanitærretten, gjør det vanskelig å holde mennesker ansvarlig og umuliggjør forsoning.
- Muligheten for at KI tar selvstendige avgjørelser innen sektorer som for eksempel helse (diagnostisering og medisinerings) og finans (investeringsbeslutninger) kan også være skadelig, all den tid KI ikke har følelser eller mulighet for etisk refleksjon.
- Økende avhengighet av KI kan føre til en dehumanisering, der menneskelige interaksjoner blir redusert. Det er betydelig risiko for at mennesker begynner å behandle KI-enheter som om de var mennesker, og omvendt.
- Når teknologiselskaper får tilgang til avansert KI, kan de få betydelig makt over økonomiske og politiske beslutninger, på bekostning av stater.
- Press mot uetiske arbeidsforhold: En stadig jakt på effektivisering og optimalisering innen teknologi, kan føre til dårlige og uetiske arbeidsvilkår. KI er ikke magi og trenger mennesker til å fortelle hva som er rett og galt som et utgangspunkt. Videre har selskaper som behandler data til bruk i KI, blitt omtalt som nåtidens teknologiske "sweatshops" grunnet dårlige arbeidsvilkår².

Artikkel som svarer på de mest stilte spørsmålene, og linker til podcaster om tema:
<https://www.aftenposten.no/podkast/i/xgbezl/vaare-podkaster-om-kunstig-intelligens-ki-og-de-store-gjennombruddene-fra-open-ai-og-chatgpt>

Artikkel om en hel gudstjeneste som ble generert av AI:
<https://www.independent.co.uk/tech/ai-church-service-chatgpt-b2356508.html>
<https://arstechnica.com/information-technology/2023/06/chatgpt-takes-the-pulpit-ai-leads-experimental-church-service-in-germany/>

Økonomiske/administrative konsekvenser

Utgifter til å ta i bruk KI og til kompetanseheving kan dekkes innenfor det ordinære budsjettet.

¹ <https://digitalnorway.com/7-mater-ruter-bruker-kunstig-intelligens-i-praksis/>

² <https://time.com/6147458/facebook-africa-content-moderation-employee-treatment/>